

Κεφάλαιο 1

Από τον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897 στον Μακεδονικό Αγώνα (σελ. 178 – 181)

Μετά την ήττα στον πόλεμο με την Τουρκία, το 1897, το ελληνικό κράτος απασχόλησαν τα ζητήματα της Κρήτης και της Μακεδονίας. Μακεδονικός Αγώνας ονομάζεται η ένοπλη σύγκρουση Ελλήνων και Βουλγάρων ανταρτών στο χώρο της Μακεδονίας την περίοδο 1904-1908.

▲ Ο Παύλος Μελάς σε πίνακα του Ιακωβίδη, Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Η αναδιοργάνωση του ελληνικού κράτους – Η αλλαγή της στάσης του ελληνικού κράτους απέναντι στα εθνικά ζητήματα της Κρήτης και της Μακεδονίας

Η ταπεινωτική ήττα στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897 σκόρπισε απογοήτευση και προβληματισμό στο ελληνικό βασίλειο και ιδιαίτερα στους κόλπους του στρατεύματος. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα όμως το ελληνικό κράτος άρχισε να αναδιοργανώνεται. Μετέβαλε επίσης τη στάση του απέναντι στα εθνικά ζητήματα της Κρήτης και της Μακεδονίας, αναλαμβάνοντας πιο ενεργή δράση.

Σχόλιο [j1]: βασίλειο το **O40**: η χώρα, η επικράτεια στην οποία ανώτατος άρχοντας είναι ο βασιλιάς: Το ~ του Βελγίου. Το βασίλειό του απλωνόταν σ' όλη την Ευρώπη.

Σχόλιο [j2]: Κόλπος: (μτφ., πληθ.) συγκεκριμένο περιβάλλον ως κλειστό οργανωμένο σύνολο: Προκλήθηκε αναταραχή στους κόλπους της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Επανήλθε στους κόλπους της εκκλησίας

Η επανάσταση στο Θέρισο της Κρήτης – Ο Ελευθέριος Βενιζέλος

Τον Μάρτιο του 1905 ξέσπασε στο χωριό Θέρισο της Κρήτης ένοπλη εξέγερση, με επικεφαλής τον Ελευθέριο Βενιζέλο και κύριο αίτημα την ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Τελικά η ένωση της Κρήτης με το ελληνικό κράτος δεν πραγματοποιήθηκε, καθώς η εξέγερση τερματίστηκε μετά από διαπραγματεύσεις.

Σχόλιο [j3]: διαπραγμάτευση η **O33**: συζήτηση, συνεννόηση που γίνεται με σκοπό τη σύναψη συμφωνίας σχετικά με κτ.: *Αρνείται κάθε ~.* || (πληθ.) σύνολο από σχετικές συζητήσεις: *Μακρόχρονοι / μυστικές διαπραγματεύσεις. Αρχίζουν / διακόπτονται / επαναλαμβάνονται οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη μιας συνθήκης. Διαπραγματεύσεις για την αγορά / την πώληση ενός ακινήτου. Είμαστε ακόμα στο στάδιο των διαπραγματεύσεων.* (έκφρ.) *κάθομαι στο τραπέζι** των διαπραγματεύσεων.

Νέα επανάσταση στην Κρήτη

Τρία χρόνια αργότερα η Κρήτη, εκμεταλλευόμενη την αναστάτωση που επικρατούσε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, επαναστάτησε και πάλι κηρύσσοντας την ένωση με την Ελλάδα. Η ελληνική Κυβέρνηση, από φόβο μήπως επαναληφθούν τα γεγονότα του 1897, δεν αναγνώρισε επίσημα την ένωση, προκαλώντας τη λαϊκή δυσαρέσκεια.

Η κατάσταση στη Μακεδονία – Ο αγώνας για τα σχολεία και τις εκκλησίες – Οι Βούλγαροι Κομιτατζήδες και η Βουλγαρική Εξαρχία

Στη Μακεδονία η κατάσταση ήταν πιο δύσκολη. Η αναμέτρηση μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων, που διεκδικούσαν την περιοχή, είχε ενταθεί μετά το Συνέδριο του Βερολίνου το 1878, που διατήρησε τη Μακεδονία υπό τουρκική κυριαρχία. Γύρω κυρίως από τα σχολεία και τις εκκλησίες των

μακεδονικών χωριών δόθηκε ένας σκληρός αγώνας ανάμεσα στις δυο χώρες για επικράτηση. Οι Βούλγαροι άρχισαν να στέλνουν αντάρτες (κομιτατζήδες), που πίεζαν τους κατοίκους να δηλώσουν ότι ανήκαν στην ανεξάρτητη βουλγαρική εκκλησία (*Εξαρχία*).

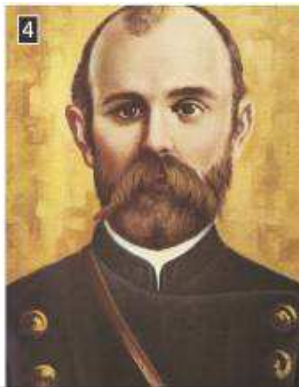
Η άφιξη στη Μακεδονία αξιωματικών του ελληνικού στρατού και οπλαρχηγών και ο σχηματισμός ανταρτικών ομάδων

Η βουλγαρική δραστηριότητα οδήγησε την Ελλάδα σε ενεργητικότερη ανάμιξη στις μακεδονικές υποθέσεις. Αξιωματικοί του ελληνικού στρατού, όπως ο Παύλος Μελάς, ο Κωνσταντίνος Μαζαράκης και ο Τέλλος Αγαπηνός (Άγρας) καθώς και οπλαρχηγοί από πολλές άλλες περιοχές, όπως ο Γεώργιος Τσόντος από την Κρήτη, ο Παναγιώτης Παπατζαντεάς από τη Μάνη και άλλοι έφτασαν στη μακεδονική γη και από κοινού με ντόπιους Έλληνες, σχημάτισαν ανταρτικές ομάδες.

Ο Τέλλος Αγαπηνός (καπετάν Άγρας) με άνδρες του στη λίμνη των Γιαννιτσών, Αθήνα, συλλογή Ιωάννη Μαζαράκη

Ο καπετάν Κώτας από τη Ρούπια (σημ. Κώτας) της Φλώρινας, εμβληματική μορφή της εθνικής άμυνας στη Μακεδονία

Ο Λάμπρος Κορομηλάς – ο Ίων Δραγούμης – ο Μητροπολίτης Καστοριάς Γερμανός Καραβαγγέλης

Τη δράση των ανταρτικών αυτών ομάδων συντόνιζαν Έλληνες διπλωμάτες που υπηρετούσαν στη Μακεδονία, όπως ο Πρόξενος στη Θεσσαλονίκη Λάμπρος Κορομηλάς και ο υποπρόξενος στο Μοναστήρι Ίων Δραγούμης αλλά και δυναμικοί ιεράρχες, σαν τον Μητροπολίτη Καστοριάς Γερμανό Καραβαγγέλη.

Σχόλιο [j4]: ιεράρχης ο [Ο10](#) : γενική ονομασία για ανώτατους κληρικούς (επισκόπους, μητροπολίτες, πατριάρχες): Οι άγιοι ιεράρχες. Η σύνοδος των ιεραρχών θα αποφασίσει για το χωρισμό της Εκκλησίας από το κράτος. || Οι Τρεις Ιεράρχες, ο Μέγας Βασίλειος, ο Ιωάννης Χρυσόστομος και ο Γρηγόριος Ναζιανζηνός, επιφανείς θεολόγοι και άγιοι της χριστιανικής θρησκείας

▲ Ο Ίων Δραγούμης, Υποπρόξενος στο Μοναστήρι

▲ Ο Μητροπολίτης Καστοριάς Γερμανός Καραβαγγέλης

Ο θάνατος του Παύλου Μελά

Ο θάνατος του νεαρού αξιωματικού Παύλου Μελά σε σύγκρουση με τον τουρκικό στρατό στο χωριό Στάτισσα (σημερινό Μελάς) της Καστοριάς, στις 13 Οκτωβρίου 1904, κινητοποίησε τους Έλληνες και έκανε την ελληνική Κυβέρνηση να διεκδικήσει δυναμικότερα τη Μακεδονία, εγκαταλείποντας τους δισταγμούς της.

▲ Ελληνικές εφημερίδες της εποχής αναγγέλλουν τον θάνατο του Παύλου Μελά

Ο Μακεδονικός αγώνας – Η επανάσταση των Νεοτούρκων

Για τα επόμενα τέσσερα χρόνια η ελληνική απερίθωτη στη Μακεδονία ανέκοψε τη βουλγαρική διείσδυση. Η ένοπλη φάση του Μακεδονικού Αγώνα διακόπηκε το 1908. Τη χρονιά αυτή πολλοί φιλελεύθεροι Τούρκοι, που ονομάστηκαν Νεότουρκοι, επαναστάτησαν αντιδρώντας στην απολυταρχική διοίκηση του Σουλτάνου και στις συνεχείς επεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Πεισμένοι από τις διακηρύξεις των Νεοτούρκων για παραχώρηση δικαιωμάτων, Έλληνες και Βούλγαροι αντάρτες κατέθεσαν τα όπλα. Ο αγώνας για τη διεκδίκηση της Μακεδονίας θα συνεχιζόταν κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους.

▲ Λαϊκή εικόνα της επανάστασης των Νεοτούρκων, Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Σχόλιο [j5]: απολυταρχία η [O25](#) : είδος πολιτεύματος, στο οποίο όλες οι εξουσίες ανήκουν στο μονάρχη και ασκούνται από αυτόν χωρίς κανέναν περιορισμό· απόλυτη μοναρχία: Η ~ στην Ελλάδα έληξε το 1844 με την εφαρμογή του πρώτου συντάγματος. || η απολυταρχική διακυβέρνηση· απολυταρχισμός

Σχόλιο [j6]: διακήρυξη η [O33](#) : εξαγγελία ή γνωστοποίηση που γίνεται γραπτά ή προφορικά με επίσημο ή πανηγυρικό τρόπο. 1. κείμενο με το οποίο ανακοινώνονται ιδεολογικές, πολιτικές, κοινωνικές ή άλλες αρχές: ~ των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη, με τις προγραμματικές θέσεις της Γαλλικής Επανάστασης. Η ~ των δικαιωμάτων του ανθρώπου ψηφίστηκε από τον ΟΗΕ το 1948. Η έναρξη του πολέμου έγινε γνωστή στο λαό με ~ του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Γλωσσάρι

Εξαρχία: Έτσι ονομάζεται η Βουλγαρική εκκλησία, η οποία αποσχίστηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο το 1870.

Ανταρτικές ομάδες: Στρατιωτικά σώματα πολεμιστών, που δεν ανήκουν στον τακτικό στρατό και αγωνίζονται για την απελευθέρωση της πατρίδας τους.

Διπλωμάτης, Πρόξενος: Επίσημοι αντιπρόσωποι μιας χώρας σε μία άλλη χώρα.

Ανακόπτω: Συγκρατώ, σταματώ. / **Διεισδύω:** Εισχωρώ.